# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 17ης Σεπτεμβρίου 2009 *

Στην υπόθεση C-519/07 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που ασκήθηκε στις 21 Νοεμβρίου 2007,

**Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,** εκπροσωπούμενη από τους H. van Vliet και S. Noë,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

**Koninklijke FrieslandCampina NV,** πρώην Koninklijke Friesland Foods NV, πρώην Friesland Coberco Dairy Foods Holding NV, με έδρα το Meppel (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τους E. Pijnacker Hordijk και W. Geursen, advocaten,

προσφεύγουσα πρωτοδίκως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh, J.N. Cunha Rodrigues, J. Klučka και A. Arabadjiev (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Μαρτίου 2009,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 23ης Απριλίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

**Απόφαση**

1 Με την αίτηση αναιρέσεως η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, Τ-348/03, Koninklijke Friesland Foods κατά Επιτροπής (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο ακύρωσε εν μέρει την απόφαση 2003/515/ΕΚ της Επιτροπής, της 17ης Φεβρουαρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς ενισχύσεων που έθεσαν σε εφαρμογή οι Κάτω Χώρες υπέρ των διεθνών χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 180, σ. 52, στο εξής: επίμαχη απόφαση).

## Το εθνικό νομικό πλαίσιο

2 Ο νόμος της 13ης Δεκεμβρίου 1996, τροποποιητικός του νόμου του 1969 περί φορολογίας εταιριών (wet van 13 december 1996 tot wijziging van de wet op de vennootschapsbelasting 1969 met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het versterken van de fiscale infrastructuur, *Stb.* 1996, αριθ. 651), εισήγαγε το άρθρο 15b στον νόμο του 1969 περί φορολογίας εταιριών (wet op de vennootschapsbelasting 1969, στο εξής: νόμος του 1969), το οποίο προβλέπει ειδικό φορολογικό καθεστώς για τις διεθνείς χρηματιστηριακές δραστηριότητες των επιχειρήσεων που ανήκουν σε ομίλους εταιριών, με σκοπό την αποτροπή της περιστολής της φορολογικής βάσεως και την ενίσχυση της δημοσιονομικής υποδομής (στο εξής: καθεστώς CFA). Το καθεστώς αυτό τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1997.

3 Το άρθρο 15b, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου του 1969 ορίζει:

«Επιχείρηση ανήκουσα σε διεθνή όμιλο εταιριών η οποία ασκεί χρηματοδοτικές δραστηριότητες αποκλειστικώς από τις Κάτω Χώρες προς όφελος μελών του ομίλου με έδρα ή εγκατάσταση, σε τουλάχιστον τέσσερις χώρες ή σε τουλάχιστον δύο ηπείρους, έχει τη δυνατότητα, μετά από αίτηση του φορολογουμένου και έγκριση του φορολογικού ελεγκτή, να συστήσει αποθεματικό για κινδύνους συνδεόμενους με τις εν λόγω χρηματοδοτικές δραστηριότητες […]».

4 Το άρθρο 15b, παράγραφος 3, του νόμου του 1969 ορίζει ότι ο φορολογούμενος που υπάγεται στο καθεστώς CFA έχει τη δυνατότητα να διαθέσει το 80 % του συνόλου των φορολογητέων του κερδών στη σύσταση αποθεματικού για κινδύνους. Τα προς τούτο διατεθέντα ποσά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τους διάφορους σκοπούς που προβλέπονται από τον νόμο αυτόν. Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 15β, παράγραφος 5, σε περίπτωση αγοράς μετοχών ολλανδικής ή αλλοδαπής εταιρίας ή εισφοράς κεφαλαίου σε μία τέτοια εταιρία, είναι δυνατή η ανάληψη από το αποθεματικό, χωρίς φορολόγηση, ποσοστού μεταξύ 50 % και 100 % της τιμή αγοράς ή του εισφερθέντος κεφαλαίου.

5 Το άρθρο 15b, παράγραφος 10, του νόμου του 1969 ορίζει ότι ο φορολογικός ελεγκτής αποφασίζει, κατόπιν αιτήσεως του φορολογουμένου, την υπαγωγή στο καθεστώς CFA και καθορίζει τους όρους του εν λόγω καθεστώτος με απόφασή του υποκείμενη σε ένδικα μέσα (στο εξής: άδεια CFA). Η άδεια CFA χορηγείται για διάρκεια δέκα ετών.

6 Μετά την έκδοση της επίμαχης αποφάσεως, το άρθρο 1, τμήμα D, του νόμου της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, τροποποιητικού του νόμου του 1969 περί φορολογίας εταιριών — κατάργηση του καθεστώτος χρηματοδότησης των επιχειρήσεων μελών ομίλων εταιριών (wet van 15 september 2005 houdende wijziging van de wet op de vennootschapsbelasting 1969 — vervallen van concernfinancieringsregeling, *Stb.* 2005, αριθ. 468), κατάργησε το άρθρο 15b του νόμου του 1969.

7 Το άρθρο 2 του εν λόγω νόμου της 15ης Σεπτεμβρίου 2005 ορίζει ότι οι υποκείμενοι στον φόρο εταιριών, οι οποίοι πληρούσαν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς CFA στις 11 Ιουλίου 2001, εξακολουθούν να υπάγονται στη διάταξη του άρθρου 15b του νόμου 1969 και στις εξ αυτού απορρέουσες διατάξεις. Το εν λόγω άρθρο 2 προβλέπει, επίσης, ότι η μεταβατική αυτή διάταξη θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται για μία περίοδο δέκα ετών από την ημερομηνία κατά την οποία ο φορολογούμενος μπορούσε να συστήσει αποθεματικό, χωρίς δυνατότητα παρατάσεως της παραπάνω περιόδου πέραν της 31ης Δεκεμβρίου 2010.

## Ιστορικό της διαφοράς

### *Τα προ της εκδόσεως της επίμαχης αποφάσεως πραγματικά περιστατικά*

8 Στο πλαίσιο της γενικότερης προβληματικής σχετικά με τον επιζήμιο φορολογικό ανταγωνισμό, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως και οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών υιοθέτησαν την 1η Δεκεμβρίου 1997 ψήφισμα σχετικά με έναν κώδικα δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων (ΕΕ 1998, C 2, σ. 2). Στο πλαίσιο αυτό τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να καταργήσουν σταδιακώς φορολογικά μέτρα με επιζήμια αποτελέσματα, ενώ η Επιτροπή εξέφρασε την πρόθεσή

της να εξετάσει ή να επανεξετάσει τα ισχύοντα φορολογικά καθεστώτα των κρατών μελών σε σχέση με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

9 Στο πλαίσιο αυτού του ελέγχου, η Επιτροπή ζήτησε, με έγγραφο της 12ης Φεβρουαρίου 1999, από το Βασίλειο των Κάτω Χωρών πληροφορίες αναφορικά με το καθεστώς CFA. Το εν λόγω κράτος μέλος παρέσχε τις πληροφορίες αυτές με έγγραφο της 8ης Μαρτίου 1999.

10 Στις 27 Δεκεμβρίου 2000 η Koninklijke FrieslandCampina NV (στο εξής: KFC) υπέβαλε στις φορολογικές αρχές των Κάτω Χωρών αίτηση υπαγωγής στο καθεστώς CFA.

11 Με έγγραφο της 11ης Ιουλίου 2001 η Επιτροπή κοινοποίησε στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ κατά του καθεστώτος CFA.(στο εξής: απόφαση της 11ης Ιουλίου 2001). Η απόφαση αυτή, όπως και η πρόσκληση προς τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους αναφορικά με το καθεστώς αυτό δημοσιεύτηκαν στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (ΕΕ 2001, C 306, σ. 6).

12 Στις 26 Ιουλίου 2001, η ολλανδική φορολογική αρχή ενημέρωσε την KFC σχετικά την έναρξη της διαδικασίας αυτής. Κατά συνέπεια, η εξέταση της αιτήσεως χορηγήσεως αδείας CFA της KFC ανεστάλη.

13 Με έγγραφο της 3ης Οκτωβρίου 2002, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ισχυρίστηκε ενώπιον της Επιτροπής ότι, λαμβανομένων υπόψη των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων, το εν λόγω κοινοτικό όργανο όφειλε να παράσχει στις επιχειρήσεις που είχαν υπαχθεί στο καθεστώς CFA τη δυνατότητα να παραμείνουν υπό το καθεστώς αυτό έως τη λήξη των χορηγηθεισών αδειών CFA.

14 Στις 5 Δεκεμβρίου 2002 ο Ολλανδός Υφυπουργός Οικονομικών εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση:

«Παύει από σήμερα η εξέταση κάθε νέας αιτήσεως υπαγωγής στο καθεστώς [CFA].»

*Η επίμαχη απόφαση*

15 Με την επίμαχη απόφαση η Επιτροπή έκρινε ότι το καθεστώς CFA είναι ασύμβατο με την κοινή αγορά. Εντούτοις, στις αιτιολογικές σκέψεις 111 και 112 της αποφάσεως αυτής αναγνώρισε ότι στο μέτρο που το καθεστώς αυτό ήταν συγκρίσιμο με το καθεστώς που θεσπίστηκε στο Βέλγιο με το βασιλικό διάταγμα αριθ. 187, της 30ής Δεκεμβρίου 1982, για τη φορολογία των κέντρων συντονισμού (στο εξής: καθεστώς BCC), το οποίο είχε κριθεί ότι δεν ενείχε στοιχεία ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, οι δικαιούχοι του καθεστώτος CFA κατά την έκδοση της αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 2001 μπορούσαν βασίμως να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Έτσι, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 88 της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), το οποίο ορίζει ότι «[η] Επιτροπή δεν απαιτεί ανάκτηση της ενίσχυσης εάν αυτό αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου», αποφάσισε να μη διατάξει την ανάκτηση των ενισχύσεων που είχαν καταβληθεί κατ' εφαρμογήν του καθεστώτος CFA.

16 Στο άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως, η Επιτροπή δέχτηκε ότι οι δικαιούχοι του καθεστώτος CFA την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της οικείας αποφάσεως, μπορούσαν να συνεχίσουν να επωφελούνται από αυτό έως τη λήξη ισχύος των δεκαετών αδειών που τους είχαν χορηγήσει οι ολλανδικές φορολογικές αρχές, το αργότερο, όμως, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2010. Συγκεκριμένα, δεδομένης της προόδου που σημειώθηκε σε κοινοτικό επίπεδο στον τομέα της περιστολής του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού και της προοπτικής σταδιακής μειώσεως του αριθμού των δικαιούχων του καθεστώτος CFA, η Επιτροπή εκτιμά, στην αιτιολογική

σκέψη 118 της επίμαχης αποφάσεως, ότι οι δικαιούχοι του καθεστώτος αυτού μπορούν, λόγω των «εξαιρετικών αυτών περιστάσεων», να συνεχίσουν να συστήνουν νέα αποθεματικά και να χρησιμοποιούν τα υφιστάμενα.

*Τα μετά την έκδοση της επίμαχης αποφάσεως πραγματικά περιστατικά*

17 Με έγγραφο της 11ης Ιουλίου 2003, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών ζήτησε από την Επιτροπή, μεταξύ άλλων, να επιβεβαιώσει εγγράφως ότι το μεταβατικό καθεστώς που προβλέπει το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως εφαρμόζεται και στις επιχειρήσεις οι οποίες, καίτοι δεν ήταν ακόμη κάτοχοι αδείας CFA, είχαν υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση υπαγωγής στο καθεστώς CFA πριν την 5η Δεκεμβρίου 2002, ημερομηνία μετά την παρέλευση της οποίας οποιαδήποτε νέα αίτηση τέτοιας αδείας θα απορριπτόταν, στο μέτρο που οι επιχειρήσεις αυτές πληρούσαν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς CFA κατά την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της οικείας αποφάσεως.

18 Με έγγραφο της 7ης Ιουλίου 2003, η Επιτροπή επισήμανε ότι από την αιτιολογική σκέψη 118 και το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως συνάγεται με σαφήνεια ότι το προβλεπόμενο σε αυτήν μεταβατικό καθεστώς δεν εφαρμόζεται στις εν λόγω επιχειρήσεις. Επισήμανε, επιπλέον, ότι η χορήγηση άδειας από τις ολλανδικές αρχές στις οικείες επιχειρήσεις θα ισοδυναμούσε με χορήγηση νέας ενισχύσεως κατά παράβαση της εν λόγω αποφάσεως.

19 Την 21η Αυγούστου 2003, οι ολλανδικές φορολογικές αρχές απέρριψαν την αίτηση CFA της KFC με το αιτιολογικό ότι η Επιτροπή είχε εκδώσει αρνητική απόφαση σχετικά με το καθεστώς CFA, όπως προκύπτει από το έγγραφο της τελευταίας της 7ης Ιουλίου 2003.

**Η προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση**

20 Ενώπιον του Πρωτοδικείου, η KFC ζήτησε την ακύρωση του άρθρου 2 της επίμαχης αποφάσεως για τον λόγο ότι αποκλείει από το προβλεπόμενο σε αυτήν μεταβατικό καθεστώς τις επιχειρήσεις οι οποίες κατά την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, είχαν ήδη υποβάλει ενώπιον των ολλανδικών φορολογικών αρχών για πρώτη φορά αίτηση CFA, επί της οποίας δεν είχε ληφθεί απόφαση κατά την ημερομηνία αυτή.

21 Όπως προκύπτει από το σκέψη 103 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η KFC στήριξε την προσφυγή της σε τρεις λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος περιελάμβανε δύο σκέλη και προέβαλλε, πρώτον, προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και, δεύτερον, την υποχρέωση της Επιτροπής να λάβει γνώση του γεγονότος ότι εκκρεμούσαν αιτήσεις άδειας CFA κατά την 11η Ιουλίου 2001. Ο δεύτερος λόγος αφορούσε την προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και ο τρίτος την αθέτηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

22 Η Επιτροπή προέβαλε, κυρίως, δύο ενστάσεις απαραδέκτου και, επικουρικώς, ζήτησε από το Πρωτοδικείο να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη.

23 Το Πρωτοδικείο απέρριψε τις εν λόγω ενστάσεις απαραδέκτου. Καταρχάς, όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου λόγω ελλείψεως εννόμου συμφέροντος, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, αν η προσφυγή γινόταν δεκτή, η KFC θα μπορούσε να εγείρει ορισμένες απαιτήσεις έναντι των ολλανδικών αρχών σχετικά με τα οφέλη του καθεστώτος CFA ή, τουλάχιστον, να τις αναγκάσει να εξετάσουν την αίτησή της, γεγονός που θεμελιώνει την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος.

24 Ακολούθως, όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου λόγω ελλείψεως ενεργητικής νομιμοποιήσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 94 και 98 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίμαχη απόφαση αφορά άμεσα και ατομικά την KFC, καθότι αυτή ανήκει σε έναν κλειστό κύκλο φορολογουμένων, των οποίων οι αιτήσεις αδείας

CFA εκκρεμούσαν ακόμη τη στιγμή που οι ολλανδικές αρχές έλαβαν την απόφαση να αναστείλουν την εξέταση τέτοιου είδους αιτήσεων.

25 Στη σκέψη 99 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το γεγονός ότι οι αιτήσεις των φορολογουμένων που ανήκαν στον στενό αυτόν κύκλο είχαν ως αντικείμενο την έκδοση για πρώτη φορά άδειας υπαγωγής σε συγκεκριμένο ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, και όχι την ανανέωση υφιστάμενης αδείας, όπως συνέβη στην υπόθεση που έδωσε αφορμή για την έκδοση της αποφάσεως της 22ας Ιουνίου 2006, C-182/03 και C-217/03, Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-5479), δεν αναιρεί το γεγονός ότι οι φορολογούμενοι αυτοί εθίγησαν ειδικώς από την επίμαχη απόφαση.

26 Κατόπιν αυτών, το Πρωτοδικείο έκανε δεκτή την προσφυγή της KFC και ακύρωσε το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως κατά το σκέλος που αποκλείει από το μεταβατικό καθεστώς που προβλέπει τους επιχειρηματίες οι οποίοι την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της οικείας αποφάσεως, είχαν υποβάλει ενώπιον των ολλανδικών φορολογικών αρχών αίτηση χορηγήσεως αδείας CFA για την οποία δεν είχε ληφθεί ακόμη απόφαση.

27 Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο έκρινε βάσιμους τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, που αφορούσαν, αντίστοιχα, προσβολή των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ίσης μεταχειρίσεως.

28 Όσον αφορά την προσβολή της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 125 και 126 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αρχή αυτή, η οποία σκοπεί στη διασφάλιση της προβλεψιμότητας των καταστάσεων και των εννόμων σχέσεων, δεν εφαρμόζεται στις έννομες σχέσεις που εμπίπτουν αποκλειστικά στο πεδίο εφαρμογής του εθνικού δικαίου. Συνεπώς, το ζήτημα αν η KFC είναι ή όχι δικαιούχος του καθεστώτος και αν πληροί τους όρους υπαγωγής στο εν λόγω καθεστώς δεν είναι κρίσιμο προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο διευθυντής της είχε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη όσον αφορά στη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με το κοινοτικό δίκαιο.

29 Παραπέμποντας στην προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε, στη σκέψη 127 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προϋποθέτει ότι το κοινοτικό όργανο έχει δημιουργήσει βάσιμες προσδοκίες σε υποκείμενο δικαίου κατόπιν συγκεκριμένων διαβεβαιώσεων που του έχει παράσχει, δεδομένου ότι, για να είναι δικαιολογημένη η απαιτούμενη εμπιστοσύνη, πρέπει ένας προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας να μπορεί να σχηματίσει την εύλογη πεποίθηση ότι θα διατηρηθεί η κατάσταση που προέκυψε από την πράξη ή τη συμπεριφορά του οικείου οργάνου. Υπενθύμισε επιπροσθέτως ότι ένα επιτακτικό δημόσιο συμφέρον μπορεί, πάντως, να αποκλείσει την προστασία που παρέχει η εν λόγω αρχή.

30 Στην προκείμενη περίπτωση, όσον αφορά, πρώτον, στη δημιουργία εμπιστοσύνης στον διευθυντή της KFC, το Πρωτοδικείο εκτίμησε στη σκέψη 131 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι για τους εκτεθέντες στις αιτιολογικές σκέψεις 111 και 112 της επίμαχης αποφάσεως λόγους, περί των οποίων έγινε μνεία στη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως, η στάση της Επιτροπής σχετικά με το καθεστώς BCC δημιούργησε την πεποίθηση ότι το καθεστώς CFA δεν αποτελούσε ένα απαγορευμένο καθεστώς ενισχύσεων.

31 Δεύτερον, όσον αφορά τον δικαιολογημένο χαρακτήρα της πεποιθήσεως αυτής, το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 132 έως 135 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η κίνηση, με την απόφαση της 11ης Ιουλίου 2001, της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως του καθεστώτος CFA δεν μπορούσε να προδικάσει την αξιολόγηση που θα υιοθετούσε η Επιτροπή σχετικά με το εν λόγω καθεστώς στην τελική της απόφαση, με αποτέλεσμα η απόφαση αυτή να μην μπορεί, καθαυτή, να εμποδίσει την KFC να επικαλεστεί υπέρ αυτής την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Στη σκέψη 136 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο προσέθεσε ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η εν λόγω απόφαση θα μπορούσε να κλονίσει την πεποίθηση της KFC ότι το καθεστώς CFA είναι συμβατό με τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ, η KFC θα μπορούσε, εντούτοις, να αναμένει ότι η επίμαχη απόφαση, εκφράζοντας άποψη διαφορετική από εκείνη που είχε διατυπώσει προγενέστερα η Επιτροπή σχετικά με παρεμφερές καθεστώς, ήτοι το καθεστώς BCC, θα της παρείχε εύλογο χρονικό περιθώριο, προκειμένου να λάβει πραγματικά υπόψη τη διαφορετική αυτή εκτίμηση για τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με την κοινή αγορά.

32 Συναφώς, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι «το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της δημοσιεύσεως της αποφάσεως περί κινήσεως της επίσημης διαδικασίας, ήτοι της 31ης Οκτωβρίου, και της εκδόσεως της [επίμαχης] αποφάσεως δεν ήταν αρκετό ώστε να μπορέσει [η KFC] να λάβει υπόψη

το ενδεχόμενο εκδόσεως αποφάσεως περί καταργήσεως του εν λόγω καθεστώτος. Πράγματι, το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι [η KFC] έλαβε τα μέτρα που θεωρούσε απαραίτητα, προκειμένου να συμμορφωθεί με τους κατά νόμον όρους του καθεστώτος CFA [...] σημαίνει ότι έλαβε μέτρα λογιστικής φύσεως καθώς και χρηματοπιστωτικής και οικονομικής φύσεως αποφάσεις, οι οποίες δεν μπορούν να τροποποιηθούν εντός χρονικού διαστήματος μικρότερου των δεκαπέντε μηνών».

33 Τρίτον, όσον αφορά τη στάθμιση, αφενός, του θεμελιούμενου στη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη συμφέροντος της KFC και, αφετέρου, ενός ενδεχόμενου κοινοτικού συμφέροντος δημοσίας τάξεως, το Πρωτοδικείο έκρινε στη σκέψη 139 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι εφόσον η Επιτροπή αποδέχτηκε με την επίμαχη απόφαση ότι οι ουσιαστικοί δικαιούχοι του καθεστώτος CFA μπορούσαν να επικαλεστούν την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αιτούμενοι την έγκριση μεταβατικής περιόδου, η οποία θα τους παρείχε τη δυνατότητα να εξακολουθήσουν να επωφελούνται από το καθεστώς αυτό, τόσο δια της χρησιμοποιήσεως των υφιστάμενων αποθεματικών όσο και δια της συστάσεως νέων, κανένα επιτακτικό δημόσιο συμφέρον δεν μπορεί να αντιταχθεί στην εφαρμογή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης υπέρ της KFC.

34 Βάσει αυτών των στοιχείων το Πρωτοδικείο έκανε δεκτό, στη σκέψη 140 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον πρώτο λόγο ακυρώσεως της KFC, ο οποίος αφορούσε προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

35 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος αυτού του λόγου ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε ακολούθως, στις σκέψεις 141 έως 143 της αποφάσεώς του, ότι το ζήτημα αν το κοινοτικό αυτό όργανο είχε πράγματι επίγνωση της καταστάσεως του επιχειρηματία ο οποίος επικαλείται την προστασία της δικαιολογημένης του εμπιστοσύνης, δεν αφορά τις προϋποθέσεις εφαρμογής της συγκεκριμένης αρχής. Ειδικότερα, λαμβανομένης υπόψη της λειτουργίας της, η οποία συνίσταται στη διασφάλιση της προβλεψιμότητας των καταστάσεων και των εννόμων σχέσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, η δυνατότητα εφαρμογής της δεν θα μπορούσε να εξαρτάται από το αν το θεσμικό όργανο που μεταβάλλει προγενέστερη εκτίμησή του ήταν ειδικώς ενημερωμένο για όλες τις καταστάσεις και έννομες σχέσεις, η προβλεψιμότητα των οποίων επηρεάζεται από τη μεταστροφή των απόψεών του. Για τους λόγους αυτούς, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το ζήτημα της ουσιαστικής γνώσεως εκ μέρους της Επιτροπή της συγκεκριμένης καταστάσεως της KFC την 11η Ιουλίου 2001, ημέρα εκδόσεως της οικείας αποφάσεως, δεν επηρεάζει την εκτίμηση του λόγου ακυρώσεως που αναφέρεται στην προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

36 Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως που προέβαλε η KFC, τον αναφερόμενο στην προσβολή της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 149 και 150 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να προβλέψει μεταβατικά μέτρα όσον αφορά τους φορολογουμένους οι αιτήσεις των οποίων εκκρεμούσαν κατά την κοινοποίηση της επίμαχης αποφάσεως, προσέβαλε την εν λόγω αρχή. Το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε σχετικώς στα όσα είχε διαπιστώσει αναφορικά με τον σχετικό με την προσβολή της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης λόγο ακυρώσεως.

37 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι παρέλκει η εξέταση του τρίτου λόγου ακυρώσεως που προέβαλε η KFC.

**Επιχειρήματα των διαδίκων**

38 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να απορρίψει την προσφυγή της KFC περί ακυρώσεως της επίμαχης αποφάσεως και να καταδικάσει την KFC στα δικαστικά έξοδα. Επικουρικώς, η Επιτροπή ζητεί την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στο μέτρο που απονέμει δικαιώματα σε άλλους επιχειρηματίες εκτός της KFC, οι οποίοι την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της οικείας αποφάσεως, είχαν υποβάλει ενώπιον των ολλανδικών φορολογικών αρχών αίτηση CFA, και την απόρριψη της προσφυγής ακυρώσεως της επίμαχης αποφάσεως κατά το σκέλος που απονέμει δικαιώματα σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις.

39 Η KFC ζητεί την απόρριψη της προσφυγής και την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα.

**Επί της αιτήσεως αναιρέσεως**

40 Προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, η Επιτροπή προβάλλει τέσσερις λόγους. Ο πρώτος και ο δεύτερος ερείδονται στην πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο κρίνοντας αντίστοιχα, στη σκέψη 66 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η KFC είχε έννομο συμφέρον να ασκήσει προσφυγή κατά της επίμαχης αποφάσεως, καίτοι δεν πληρούσε τις προβλεπόμενες από το ολλανδικό δίκαιο προϋποθέσεις για να υπαχθεί στο καθεστώς CFA και, στη σκέψη 100 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η επίμαχη απόφαση δεν αφορούσε ατομικά την KFC.

41 Ο τρίτος λόγος ερείδεται στην πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο κρίνοντας, στις σκέψεις 141 έως 143 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή αγνοούσε την ύπαρξη και την κατάσταση της KFC καθώς και των υπόλοιπων επιχειρήσεων που βρίσκονταν στην ίδια θέση με αυτή δεν ήταν κρίσιμο προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο διευθυντής της KFC μπορούσε να έχει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη.

42 Ο τέταρτος λόγος διαρθρώνεται σε δύο σκέλη, εκ των οποίων το πρώτο αφορά την εκ μέρους του Πρωτοδικείου παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών στη σκέψη 137 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και το δεύτερο την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο κατά τον έλεγχο, στις σκέψεις 125 έως 140 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, την ύπαρξη της οποίας προέβαλλε η KFC.

43 Ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως αφορά την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο, όταν έκρινε, στις σκέψεις 149 και 150 της αποφάσεως αυτής, ότι η Επιτροπή προσέβαλε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως αντιμετωπίζοντας με διαφορετικό τρόπο φορολογούμενους δυνάμενους, στο σύνολό τους, να ζητήσουν την παροχή μιας μεταβατικής περιόδου.

44 Τέλος, ο έκτος λόγος αναιρέσεως αφορά την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε το Πρωτοδικείο, το οποίο με τον τρόπο που διατύπωσε το διατακτικό της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αναγνώρισε δικαιώματα σε όλους τους επιχειρηματίες οι οποίοι είχαν υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση αδείας CFA την 11η Ιουλίου 2001.

*Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

45 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος πρέπει να εξεταστεί πρώτος, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας στη σκέψη 100 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η επίμαχη απόφαση την αφορούσε ατομικά. Η περίπτωση αυτή δεν συντρέχει, καθώς η απόφαση αυτή συνιστά μέτρο γενικής ισχύος και η KFC, ως μη δικαιούχος του καθεστώτος CFA, είναι μέλος ενός απροσδιόριστου συνόλου πιθανών δικαιούχων. Το γεγονός ότι η KFC είχε υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση αδείας CFA πριν από την απόφαση της 11ης Ιουλίου 2001 δεν ασκεί συναφώς επιρροή. Εξάλλου, η Επιτροπή δεν είχε επίγνωση του γεγονότος ότι και άλλες επιχειρήσεις βρίσκονταν στην ίδια θέση με την KFC, η οποία δεν είχε κάνει χρήση της προβλεπόμενης στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ δυνατότητας να υποβάλει παρατηρήσεις στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως του καθεστώτος που η τελευταία αυτή απόφαση κίνησε.

46 Ειδικότερα, η Επιτροπή προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν διέκρινε μεταξύ της περιπτώσεως της KFC, η οποία αφορά αίτηση αδείας για πρώτη φορά, και της περιπτώσεως αιτήσεως ανανεώσεως αδείας, περί της οποίας επρόκειτο, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής. Κατά την Επιτροπή, η KFC επηρεάστηκε κατά τον ίδιο τρόπο που επηρεάστηκαν και όλες οι άλλες επιχειρήσεις που δεν είχαν υπαχθεί ποτέ στο καθεστώς CFA, συνεπώς όχι «ειδικώς», όπως συνέβη για παράδειγμα με τις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην απόφαση αυτή σε σχέση με το καθεστώς BCC και των οποίων η υφιστάμενη κατάσταση είχε τροποποιηθεί από την απόφαση που ακυρώθηκε με την εν λόγω απόφαση, κατ' αντίθεση με την περίπτωση της KFC όσον αφορά στην επίμαχη απόφαση.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

47 Κατά το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ, ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται να ασκήσει προσφυγή κατά αποφάσεων που αφορούν ένα άλλο πρόσωπο μόνον αν η εν λόγω απόφαση το αφορά άμεσα και προσωπικά.

48 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, όπως διατυπώθηκε ανωτέρω, κατά πάγια νομολογία για να επηρεάζεται ένας ιδιώτης άμεσα από ορισμένο κοινοτικό μέτρο πρέπει το αμφισβητούμενο κοινοτικό μέτρο να έχει άμεσα αποτελέσματα επί της νομικής του καταστάσεως και να μην παρέχει κανένα περιθώριο εκτιμήσεως στους αποδέκτες του εν λόγω μέτρου που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του, δεδομένου ότι αυτή έχει καθαρώς αυτόματο χαρακτήρα και απορρέει αποκλειστικά από την κοινοτική ρύθμιση χωρίς εφαρμογή άλλων παρεμβαλλόμενων κανόνων (απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1998, C-386/96 P, Dreyfus κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-2309, σκέψη 43).

49 Ειδικότερα, όπως διαπιστώνει το Πρωτοδικείο στη σκέψη 94 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από το άρθρο 2 της επίμαχης αποφάσεως προκύπτει ότι οι ολλανδικές αρχές ήταν υποχρεωμένες, χωρίς να διαθέτουν ούτε κατ' ελάχιστο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας, να απορρίπτουν κάθε εκκρεμή αίτηση αδείας CFA, υποβληθείσα για πρώτη φορά, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις που δεν είχαν υπαχθεί στο καθεστώς CFA μέχρι την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της οικείας αποφάσεως, να υπαχθούν στο μεταβατικό καθεστώς.

50 Υπό τις συνθήκες αυτές, ορθώς έκρινε το Πρωτοδικείο ότι η επίμαχη απόφαση επηρεάζει άμεσα την KFC.

51 Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση του εν λόγω άρθρου 230 ΕΚ, πρέπει να υπομνησθεί ότι σχετική κανονιστική διάταξη που, λόγω της φύσεως και του περιεχομένου της, έχει κανονιστικό χαρακτήρα, καθόσον εφαρμόζεται επί του συνόλου των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών, δεν αποκλείεται να αφορά ατομικώς ορισμένους από αυτούς (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

52 Πάντως, φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να υποστηρίξει ότι οι σχετικές διατάξεις το αφορούν ατομικώς μόνον όταν το θίγουν λόγω ορισμένων ειδικών χαρακτηριστικών του ή μιας πραγματικής καταστάσεως που το χαρακτηρίζει σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, σκέψη 59).

53 Συγκεκριμένα, μια επιχείρηση δεν μπορεί, καταρχήν, να προσβάλει απόφαση της Επιτροπής που απαγορεύει ένα τομεακό καθεστώς ενισχύσεων, αν η απόφαση αυτή αφορά τη συγκεκριμένη επιχείρηση μόνο λόγω του ότι η επιχείρηση δραστηριοποιείται στον οικείο τομέα και μπορεί να επωφεληθεί του εν λόγω καθεστώτος. Η απόφαση αυτή εμφανίζεται, από πλευράς της προσφεύγουσας επιχειρήσεως, ως μέτρο γενικού περιεχομένου που εφαρμόζεται σε αντικειμενικώς καθοριζόμενες καταστάσεις και συνεπάγεται έννομα αποτελέσματα για μια κατηγορία προσώπων τα οποία αφορά γενικώς και αφηρημένως (αποφάσεις της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 67/85, 68/85 και 70/85, Kwekerij van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 219, σκέψη 15, της 7ης Δεκεμβρίου 1993, C-6/92, Federmineraria κ.λ.π. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-6357, σκέψη 14, καθώς και της 19ης Οκτωβρίου 2000, C-15/98 και C-105/99, Ιταλία και Sardegna Lines κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8855, σκέψη 33).

54 Αντιθέτως, το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν η προσβαλλόμενη πράξη θίγει ομάδα προσώπων εξατομικευμένων ή δυναμένων να εξατομικευτούν κατά τον χρόνο εκδόσεως της εν λόγω πράξεως και βάσει κριτηρίων που σχετίζονται ειδικώς με τα μέλη της εν λόγω ομάδας, η πράξη αυτή αφορά ατομικά τα εν λόγω μέλη, στο μέτρο που αποτελούν τμήμα ενός περιορισμένου κύκλου επιχειρηματιών (βλ. αποφάσεις της 17ης Ιανουαρίου 1985, C-11/82, Πειραϊκή-Πατραϊκή κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 207, σκέψη 31, και της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2477, σκέψη 11, καθώς και προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, σκέψη 60).

55 Δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι η επίμαχη απόφαση είχε ως συνέπεια την απόρριψη χωρίς εξέταση των υποβληθεισών για πρώτη φορά αιτήσεων αδείας CFA, εκκρεμουσών κατά την ημέρα κοινοποιήσεως της αποφάσεως αυτής και, αφετέρου, ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις μπορούσαν ευχερώς να προσδιοριστούν, και μόνο λόγω της υπάρξεως τέτοιων αιτήσεων, όταν εκδόθηκε η συγκεκριμένη απόφαση. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η KFC ήταν μέλος μίας ομάδας το πολύ δεκατεσσάρων αιτούντων για πρώτη φορά άδεια CFA, των οποίων οι αιτήσεις εκκρεμούσαν την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της οικείας αποφάσεως, ότι η εξέταση των αιτήσεων αυτών ανεστάλη λόγω της αποφάσεως αυτής και ότι οι ολλανδικές αρχές ανακοίνωσαν στις 5 Δεκεμβρίου 2002 ότι δεν θα εξέταζαν πλέον καμία νέα αίτηση υπαγωγής στο καθεστώς CFA.

56 Όπως διαπίστωσε ορθώς το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 98 και 100 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η KFC ήταν μέρος ενός κλειστού κύκλου επιχειρήσεων, και όχι ενός

συνόλου μη δυνάμενων να προσδιοριστούν επιχειρήσεων ανηκουσών στον οικείο κλάδο, ειδικώς θιγεισών από την επίμαχη απόφαση.

57 Πράγματι πρέπει να τονιστεί ότι, προκειμένου να υπαχθεί στο καθεστώς CFA επιχείρηση η οποία έχει υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση αδείας CFA, έπρεπε να έχει λάβει ήδη τα αναγκαία μέτρα, προκειμένου να πληροί τα απαιτούμενα από το καθεστώς αυτό κριτήρια υπαγωγής. Εξάλλου, οι ολλανδικές αρχές, στερούμενες συναφώς οποιουδήποτε περιθωρίου εκτιμήσεως, όφειλαν να χορηγήσουν τέτοια άδεια σε περίπτωση που τα κριτήρια αυτά πληρούνταν. Έτσι, οι επιχειρήσεις των οποίων η πρώτη αίτηση αδείας CFA ήταν εκκρεμής πρέπει να θεωρούνται επιχειρήσεις τις οποίες αφορά η επίμαχη απόφαση λόγω των ιδιαίτερων ιδιοτήτων τους και της πραγματικής καταστάσεως που τις χαρακτηρίζει σε σχέση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που ανήκουν στον οικείο τομέα και δεν υπέβαλαν αίτηση αδείας CFA.

58 Ως εκ τούτου, οι επιχειρήσεις νομιμοποιούνται να προσβάλουν την επίμαχη απόφαση.

59 Τη διαπίστωση αυτή δεν θέτει υπό αμφισβήτηση το επιχείρημα της Επιτροπής κατά το οποίο, αφενός, η Επιτροπή αγνοούσε την ύπαρξη επιχειρήσεων ευρισκόμενων στην ίδια κατάσταση με την KFC και, αφετέρου, η επιχείρηση αυτή δεν είχε κάνει χρήση της προβλεπόμενης στο άρθρο 88, παράγραφος 2, Συνθήκης ΕΚ δυνατότητας να υποβάλει παρατηρήσεις στο πλαίσιο της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως του καθεστώτος CFA. Πράγματι, η τυχόν γνώση από την Επιτροπή της κατάστασης στην οποία βρίσκονταν οι επιχειρήσεις οι οποίες είχαν υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση αδείας CFA δεν ασκεί καμία επιρροή στο γεγονός ότι αυτές εθίγησαν ατομικώς από την επίμαχη απόφαση.

60 Κατά συνέπεια, ορθώς έκρινε το Πρωτοδικείο ότι η KFC νομιμοποιούνταν ενεργητικά.

61 Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

*Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

62 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, αποφαινόμενο, στη σκέψη 66 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η KFC είχε έννομο συμφέρον να προσβάλει την απόφαση, καίτοι δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς CFA, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο. Ισχυρίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος προϋποθέτει ότι η ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως θα έχει συνέπειες νομικού χαρακτήρα. Δεδομένου ότι η αιτούμενη ακύρωση θα μπορούσε να αποβεί επωφελής για την KFC μόνο στην περίπτωση που οι ολλανδικές αρχές διαπίστωναν στο μέλλον ότι πληροί τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς CFA, ελλείψει μιας τέτοιας κύρωσης, η εν λόγω ακύρωση δεν θα έχει καμία συνέπεια νομικής φύσεως επ' αυτής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

63 Κατά πάγια νομολογία, η αναγνώριση του εννόμου συμφέροντος ενός προσφεύγοντος, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της προσφυγής, προϋποθέτει ότι η προσφυγή αυτή μπορεί, με το αποτέλεσμά της, να παράσχει ένα πλεονέκτημα στον διάδικο που την άσκησε (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2002, C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2002, σ. I-6677, σκέψη 21, της 3ης Απριλίου 2003, C-277/01 P, Κοινοβούλιο κατά Samper, Συλλογή 2003, σ. I-3019, σκέψεις 30 και 31, καθώς και διάταξη της 5ης Μαρτίου 2009, C-183/08 P, Επιτροπή κατά Provincia di Imperia, C-183/08 P, σκέψη 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

64 Στην υπό κρίση υπόθεση, δεν αμφισβητείται ότι, αν η επίμαχη απόφαση είχε επεκτείνει το μεταβατικό καθεστώς στις εκκρεμείς κατά την ημέρα κοινοποιήσεως της αποφάσεως αιτήσεις χορηγήσεως για πρώτη φορά αδείας CFA, οι τελευταίες αυτές θα είχαν εξεταστεί από τις ολλανδικές αρχές. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι οι αρχές αυτές δεν διέθεταν διακριτική ευχέρεια, δεδομένου ότι ήταν υποχρεωμένες να χορηγήσουν την εν λόγω άδεια σε περίπτωση που πληρούνταν όλα τα απαιτούμενα κριτήρια υπαγωγής στο καθεστώς CFA.

65 Έτσι, την ημέρα ασκήσεως της προσφυγής ενώπιον του Πρωτοδικείου, η KFC είχε έννομο συμφέρον, γεγενημένο και ενεστώς, να προσβάλει την επίμαχη απόφαση, στο μέτρο που, σε περίπτωση ακυρώσεώς της, η αίτησή της για χορήγηση αδείας CFA για πρώτη φορά θα εξεταζόταν, ώστε η KFC να μπορεί να έχει πρόσβαση σε αυτό το καθεστώς, υπό την προϋπόθεση συνδρομής των οικείων κριτηρίων. Όπως έκρινε ορθώς το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 59 και 66 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το γεγονός αυτό και μόνον αρκούσε προκειμένου να θεωρηθεί ότι παρασχέθηκε στην KFC ένα «πλεονέκτημα» κατά την έννοια της νομολογίας στην οποία παραπέμπει η σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως.

66 Το επιχείρημα της Επιτροπής κατά το οποίο η KFC δεν πληρούσε τα κριτήρια του καθεστώτος CFA δεν είναι ικανό να θέσει υπό αμφισβήτηση αυτή τη διαπίστωση, εφόσον δεν πρόκειται για ένα γεγονός νομικώς θεμελιωμένο και αδιαμφισβήτητο. Συγκεκριμένα, δεν αποκλείεται, σε περίπτωση απορρίψεως της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως και επικυρώσεως της ακυρώσεως της επίμαχης αποφάσεως μετά το πέρας ή σε συνέχεια της παρούσας διαδικασίας, οι ολλανδικές αρχές να υποχρεώνονταν να υπαγάγουν την KFC στο ευνοϊκό καθεστώς CFA (βλ., κατ' αναλογία, διάταξη της 25ης Ιανουαρίου 2001, C-111/99 P, Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-727, σκέψη 19).

67 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η προσφυγή της KFC ενώπιον του Πρωτοδικείου δεν δύναται, εκ του αποτελέσματός της, να παράσχει ένα πλεονέκτημα στην KFC.

68 Συνεπώς, ορθώς έκρινε το Πρωτοδικείο ότι η KFC είχε έννομο συμφέρον.

69 Ως εκ τούτου, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

*Επί του δεύτερου σκέλους του τέταρτου λόγου αναιρέσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

70 Με το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας, στις σκέψεις 125 έως 140 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η άρνηση υπαγωγής της KFC στο καθεστώς CFA δεν έχει επιπτώσεις στη δυνατότητα εφαρμογής της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης με το σκεπτικό ότι πρόκειται για έννομη κατάσταση εμπίπτουσα αποκλειστικώς στο πεδίο εφαρμογής του εθνικού δικαίου.

71 Πάντως, πρέπει να εξεταστεί στην προκείμενη περίπτωση αν το κοινοτικό δίκαιο επέβαλλε στην Επιτροπή να επιτρέψει στις ολλανδικές φορολογικές αρχές να παράσχουν άδεια στην KFC κατ' εφαρμογήν της αρχής αυτής.

72 Η εν λόγω αρχή, όμως, δεν ετύγχανε εφαρμογής στην προκείμενη περίπτωση.

73 Συγκεκριμένα, πρώτον, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε ούτε να παράσχει στην KFC, την ύπαρξη της οποίας αγνοούσε, συγκεκριμένη διαβεβαίωση ότι το καθεστώς CFA ήταν συμβατό με την κοινή αγορά ούτε να αναλάβει συγκεκριμένη δέσμευση, υπ' αυτή την έννοια, έναντι της KFC.

74 Δεύτερον, η KFC δεν ενήργησε ως προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας, όπως η έννοια έχει ερμηνευτεί από τη σχετική με την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης νομολογία.

75 Πρέπει, πρώτον, να διακριθεί συναφώς η περίπτωση επιχειρηματία που ζητεί την ανανέωση της αδείας η οποία του παρείχε δικαίωμα υπαγωγής σε καθεστώς ενισχύσεων, που είχε προηγουμένως κριθεί ως συμβατό με την κοινή αγορά, περίπτωση εξετασθείσα στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, και της περιπτώσεως μιας επιχειρήσεως, όπως η KFC, η οποία ουδέποτε είχε αποκτήσει τέτοια άδεια και δεν μπορούσε συνεπώς να επικαλεστεί την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, προκειμένου να απαιτήσει να υπαχθεί σε ευνοϊκό μεταβατικό καθεστώς προβλέπον την προσωρινή διατήρηση του οικείου καθεστώτος ενισχύσεων.

76 Δεύτερον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι η KFC προέβη σε σημαντικές επενδύσεις, προκειμένου να ανταποκριθεί στους όρους που προέβλεπε το ολλανδικό δίκαιο αναφορικά με την υπαγωγή της στο καθεστώς CFA, υπέβαλε για πρώτη φορά αίτηση στις αρχές των Κάτω Χωρών την 27η Δεκεμβρίου 2000, ενώ, μετά τη δημοσίευση του ψηφίσματος σχετικά με κώδικα δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων, περί του οποίου γίνεται μνεία στη σκέψη 8 της παρούσας αποφάσεως, και της ανακοινώσεως της Επιτροπής για την εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στα μέτρα άμεσης φορολογίας των επιχειρήσεων (ΕΕ C 384, σ. 3), κάθε προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας γνώριζε, από το 1998, ότι ήταν πιθανό να χαρακτηρίσει η Επιτροπή το καθεστώς CFA καθεστώς κρατικών ενισχύσεων και να το κρίνει ασύμβατο με την κοινή αγορά. Ωστόσο, η περιεχόμενη στη σκέψη 135 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως διαπίστωση ότι «κανένας προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας δεν θα μπορούσε βάσει αποκλειστικώς της αποφάσεως της 11ης Ιουλίου 2001 να προβλέψει την έκδοση της [επίμαχης] αποφάσεως» είναι εσφαλμένη και αρκεί να δικαιολογήσει την αναίρεση της αποφάσεως αυτής.

77 Τρίτον, η πιθανότητα που υπήρχε να εκδώσει η Επιτροπή, μετά την απόφαση της 11ης Ιουλίου 2001, απόφαση διαπιστώνουσα ότι το καθεστώς CFA δεν συνιστά καθεστώς ενισχύσεων δεν σημαίνει ότι η KFC μπορούσε να επικαλεστεί βασίμως την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αντιθέτως προς όσα έκρινε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 132 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

78 Τρίτον, όσον αφορά τη στάθμιση των συμφερόντων, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η εμπιστοσύνη της KFC ήταν εν πάση περιπτώσει πολύ γενικής φύσεως, χωρίς κανένα λογικό σύνδεσμο μεταξύ, αφενός, της διαπιστώσεως ότι οι ουσιαστικοί δικαιούχοι του καθεστώτος CFA μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της δικαιολογημένης

εμπιστοσύνης και, αφετέρου, του συμπεράσματος του Πρωτοδικείου ότι κανένα επιτακτικό κοινοτικό συμφέρον δεν αντιτίθεται στη λυσιτελή επίκληση της αρχής αυτής από την KFC.

79 Τέλος, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση θα ενθάρρυνε μελλοντικά όλους τους επιχειρηματίες που θα είχαν υποβάλει αίτηση χορηγήσεως ενισχύσεως πριν την κίνηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ διαδικασίας να ασκήσουν προσφυγή ακυρώσεως.

80 Η KFC αντέτεινε, καταρχάς, ότι η νομολογία του Δικαστηρίου δεν επιτάσσει η προστατευτέα δικαιολογημένη εμπιστοσύνη να θεμελιώνεται σε συγκεκριμένες δεσμεύσεις κοινοτικού οργάνου. Συνεπώς, θα ήταν αντιφατικό εκ μέρους της Επιτροπής να αποδεχτεί, όπως είχε κάνει στην επίμαχη απόφαση, ότι η αφορώσα το καθεστώς BCC απόφαση δημιούργησε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη υποστηρίζουσα, στην αίτηση αναιρέσεως, ότι πρόκειται «απλώς και μόνο για απόφαση αφορώσα άλλο παρεμφερές καθεστώς ενισχύσεων» και ότι δεν πρόκειται για συγκεκριμένη δέσμευση αναληφθείσα έναντι της KFC. Επιπλέον, καμία από τις επιχειρήσεις που υπάγονται στο μεταβατικό καθεστώς το οποίο προβλέπει η επίμαχη απόφαση δεν είχε λάβει τέτοιου είδους διαβεβαίωση.

81 Ακολούθως, όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της KFC ως προνοητικού και ενημερωμένου επιχειρηματία, αυτή διατείνεται ότι δεν συντρέχει κανένας λόγος να θεωρούνται ως τέτοιοι οι δικαιούχοι του καθεστώτος BCC οι αναμένοντες την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεώς τους για ανανέωση στο πλαίσιο του εν λόγω καθεστώτος και να μη θεωρείται η ίδια αναμένουσα απάντηση στην αίτησή της για χορήγηση για πρώτη φορά αδείας CFA. Εξάλλου, όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο, η απόφαση της 11ης Ιουλίου 2001 δεν μπορούσε, κατά την KFC, να έχει ως συνέπεια την άρση, από εκείνη την ημέρα, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης της αναφορικά με τη συμβατότητα του καθεστώτος CFA με την κοινή αγορά. Κατά μείζονα λόγο, η δικαιολογημένη αυτή εμπιστοσύνη δεν θα μπορούσε να έχει εκλείψει πριν την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως.

82 Τέλος, όσον αφορά τη στάθμιση των συμφερόντων, το ζήτημα αν η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της KFC είναι ή όχι «πολύ γενικής φύσεως» στερείται σημασίας. Συγκεκριμένα, μετά την εδραίωση της δικαιολογημένης πεποιθήσεως, ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο η Επιτροπή την δημιούργησε, το συμφέρον του εμπλεκόμενου υποκειμένου δικαίου πρέπει να σταθμιστεί με το κοινοτικό συμφέρον.

83 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή ουδόλως εξήγησε γιατί η χορήγηση του πλεονεκτήματος ενός μεταβατικού καθεστώτος στις δεκατέσσερις επιχειρήσεις, των οποίων η αίτηση χορηγήσεως αδείας CFA για πρώτη φορά ήταν εκκρεμής την ημέρα εκδόσεως της επίμαχης αποφάσεως, αντίκειται στο κοινοτικό συμφέρον. Εξάλλου, ούτε το ύψος της χορηγηθείσας ενισχύσεως ή της προς χορήγηση ενισχύσεως ούτε ο αριθμός των επιχειρήσεων που μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκειμένου να αξιώσουν την υπαγωγή τους σε μεταβατικό καθεστώς μπορούν να επηρεάσουν την εφαρμογή της αρχής αυτής. Τέλος, δεδομένου ότι καταστάσεις όπως η υπό κρίση είναι σπάνιες, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έχει ως επακόλουθο συναγωνισμό των επιχειρήσεων για την υπαγωγή τους στα καθεστώτα των μη κοινοποιηθεισών ενισχύσεων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

84 Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως κρίνει ότι το δικαίωμα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έχει κάθε πρόσωπο στο οποίο ένα κοινοτικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες λόγω των συγκεκριμένων διαβεβαιώσεων που του έχει δώσει. Εντούτοις, όταν ένας προνοητικός και ενημερωμένος επιχειρηματίας είναι σε θέση να προβλέψει τη λήψη κοινοτικού μέτρου ικανού να βλάψει τα συμφέροντά του, δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή αυτή μετά τη λήψη του εν λόγω μέτρου (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, σκέψη 147 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

85 Συναφώς, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε προηγουμένως δημιουργήσει κατάσταση δυνάμενη να θεμελιώσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, η λήψη μεταβατικών μέτρων όσον αφορά καταστάσεις που, μολονότι γεννήθηκαν πριν από τη θέση σε ισχύ της νέας ρυθμίσεως, δεν έχουν ακόμη παύσει, ενδέχεται να αντιβαίνει σε επιτακτικό δημόσιο συμφέρον (προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, σκέψη 148 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

86 Το Δικαστήριο έχει κρίνει, πάντως, ότι, ελλείψει επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος, η Επιτροπή, παραλείποντας να συνοδεύσει την κατάργηση μιας ρυθμίσεως με μεταβατικά μέτρα για την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που δημιούργησε βασίμως στον επιχειρηματία η κοινοτική ρύθμιση, ενήργησε κατά παράβαση θεμελιώδη κανόνα δικαίου (προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής, σκέψη 149 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

87 Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, υπενθυμίζεται ότι, στις αιτιολογικές σκέψεις 111 και 112 της επίμαχης αποφάσεως, η ίδια η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι το καθεστώς CFA εμφανίζει ομοιότητες με το καθεστώς BCC και ότι, έχοντας κρίνει, στην απόφασή της της 2ας Μαΐου 1984 σχετικά με το καθεστώς BCC [Δέκατη τέταρτη έκθεση σχετικά με την πολιτική του ανταγωνισμού (1984), σ. 271], ότι το σύστημα στο οποίο βασιζόταν το τελευταίο δεν ενείχε στοιχεία ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ (μετέπειτα άρθρο 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, και νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ), έκανε δεκτά τα επιχειρήματα του Βασιλείου των Κάτω Χωρών και των τρίτων ενδιαφερομένων σχετικά με την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στο πρόσωπο των δικαιούχων του καθεστώτος CFA, παραιτούμενη με τον τρόπο αυτόν από την ανάκτηση των χορηγηθεισών ενισχύσεων.

88 Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμιστεί ότι η θέση της KFC είναι διαφορετική προς αυτή των φορολογουμένων τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των οποίων είχε αποδεχθεί η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 113 έως 118 της επίμαχης αποφάσεως, εφόσον δεν ήταν δικαιούχος του καθεστώτος CFA, αλλά είχε απλώς και μόνον υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση χορήγησης αδείας CFA.

89 Πράγματι, ακόμη και αν, όπως διατείνεται η KFC, ο φορολογικός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να χορηγήσει άδεια CFA σε κάθε φορολογούμενο που έχει υποβάλει σχετική αίτηση και πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις του νόμου προκειμένου να επωφεληθεί του καθεστώτος, εντούτοις επιβάλλεται από τον ολλανδικό νόμο η έκδοση σχετικής αποφάσεως από τον φορολογικό επιθεωρητή κατόπιν επαληθεύσεως ότι ο φορολογούμενος πληροί τις εν λόγω νόμιμες προϋποθέσεις, ενώ είναι δυνατό η ίδια η απόφαση να συνοδεύεται από όρους.

90 Άλλωστε, η κατάσταση των φορολογουμένων που έχουν υποβάλει για πρώτη φορά αίτηση αδείας CFA δεν μπορεί λυσιτελώς να συγκριθεί με αυτή των φορολογουμένων που έχουν υποβάλει αίτηση ανανεώσεως της άδειας υπαγωγής στο καθεστώς BCC, τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των οποίων αναγνώρισε το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο και Forum 187 κατά Επιτροπής.

91 Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έλαβε υπόψη τις σημαντικές επενδύσεις στις οποίες προέβησαν οι δικαιούχοι της άδειας υπαγωγής στο καθεστώς BCC οι οποίοι ζήτησαν την ανανέωση, καθώς και τις μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις που είχε αναλάβει.

Οι αιτούντες για πρώτη φορά την άδεια υπαγωγής στο καθεστώς CFA δεν βρίσκονται καταρχήν στην ίδια θέση με ένα φορολογούμενο που είναι ήδη δικαιούχος αδείας CFA, όσον αφορά στις επενδύσεις και τις δεσμεύσεις.

92 Υπογραμμίζεται συναφώς ότι η KFC ουδέποτε επικαλέστηκε με συγκεκριμένο τρόπο ήδη πραγματοποιηθείσες επενδύσεις ούτε ήδη ανειλημμένες δεσμεύσεις. Αντιθέτως, από τη θέση της ενώπιον του Πρωτοδικείου, όπως έχει συνοψιστεί στη σκέψη 51 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προκύπτει ότι «αν η Επιτροπή δεν είχε υιοθετήσει την επίμαχη απόφαση, θα μπορούσε να τροφοδοτεί από το 2001 το αποθεματικό κινδύνων μέχρι τις οριστικές ατομικές ειδοποιήσεις». Επίσης, η KFC επισημαίνει ότι θα μπορούσε να είχε λάβει αποφάσεις σχετικά με αποθεματικά κινδύνων και τον τόπο της έδρας της χρηματοδοτικής εταιρίας.

93 Από τα διαφορετικά αυτά στοιχεία προκύπτει ότι η KFC αμφισβητεί το συμπέρασμα ότι δεν θα μπορούσε να επωφεληθεί στο μέλλον από την άδεια CFA.

94 Η κατάσταση αυτή διαφέρει από εκείνη των κατόχων αδείας CFA, οι οποίοι θα είχαν υποστεί ζημία λόγω των επενδύσεων που είχαν πραγματοποιήσει ή των δεσμεύσεων που είχαν αναλάβει στο παρελθόν, σε χρονικό σημείο κατά το οποίο η νομιμότητα του εν λόγω φορολογικού καθεστώτος δεν αμφισβητούνταν, αν δεν είχαν υιοθετηθεί τα μεταβατικά μέτρα.

95 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο, κρίνοντας στη σκέψη 140 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η Επιτροπή, αρνούμενη να υπαγάγει την KFC στο μεταβατικό καθεστώς που προβλέπει η επίμαχη απόφαση, προσέβαλε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

96 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου αναιρέσεως είναι βάσιμο.

*Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως και του πρώτου σκέλους του τέταρτου λόγου αναιρέσεως*

97 Καθόσον το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου αναιρέσεως έγινε δεκτό, παρέλκει η εξέταση του πρώτου σκέλους του τέταρτου λόγου, καθώς και του τρίτου λόγου.

*Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως*

Επιχειρήματα των διαδίκων

98 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, κρίνοντας ότι η KFC μπορούσε να επικαλεστεί την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Διατείνεται ιδίως ότι, εν πάση περιπτώσει, η KFC δεν θα μπορούσε να εξομοιωθεί με τις επιχειρήσεις δικαιούχους του καθεστώτος CFA οι οποίες διατύπωσαν παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας που κινήθηκε με την απόφαση της 11ης Ιουλίου 2001 και υπέρ των οποίων ζήτησαν οι ολλανδικές αρχές τη θέσπιση ενός μεταβατικού καθεστώτος.

99 Η KFC ισχυρίζεται ότι ο συγκεκριμένος λόγος αναιρέσεως θα έπρεπε να κριθεί απαράδεκτος καθόσον αφορά ουσιαστικά ζητήματα και να απορριφθεί κατά τα λοιπά. Συναφώς, υπενθυμίζει ότι, όσον αφορά την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, το μοναδικό κρίσιμο ζήτημα είναι αν υπάρχουν ουσιώδεις αντικειμενικές διαφορές δυνάμενες να δικαιολογήσουν διαφορετική μεταχείριση. Καμία, όμως, από τις υποτιθέμενες διαφορές που προέβαλε η Επιτροπή όσον αφορά την κατάσταση της KFC και των επιχειρήσεων που είχαν δικαίωμα υπαγωγής στο καθεστώς CFA την 11η Ιουλίου 2001, ημερομηνία εκδόσεως της οικείας αποφάσεως, δεν δικαιολογεί διαφορετική μεταχείριση.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

100 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η δυσμενής διάκριση συνίσταται στην εφαρμογή διαφορετικών κανόνων σε συγκρίσιμες καταστάσεις ή στην εφαρμογή του ιδίου κανόνα σε διαφορετικές καταστάσεις (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 7ης Μαΐου 1998, C-390/96, Lease Plan, Συλλογή 1998, σ. I-2553, σκέψη 34, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 84).

101 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι στην επίμαχη απόφαση η Επιτροπή μεταχειρίστηκε με διαφορετικό τρόπο τις δικαιούμενες υπαγωγής στο καθεστώς CFA επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις των οποίων η αίτηση χορηγήσεως αδείας CFA για πρώτη φορά ήταν εκκρεμής την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως, παρέχουσα το ευεργέτημα του μεταβατικού καθεστώτος στις πρώτες και όχι στις δεύτερες.

102 Από τις σκέψεις 87 έως 94 της παρούσας αποφάσεως συνάγεται ότι η διαφορετική αυτή μεταχείριση είναι δικαιολογημένη, δεδομένου ότι το κριτήριο αυτό της διαφοροποιήσεως χαρακτηρίζει καταστάσεις αντικειμενικά διαφορετικές όσον αφορά τις δύο αυτές κατηγορίες επιχειρήσεων.

103 Επομένως, το Πρωτοδικείο, κρίνοντας στις σκέψεις 149 και 150 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η Επιτροπή προσέβαλε με την επίμαχη απόφαση την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, μη αναγνωρίζουσα το ευεργέτημα του εν λόγω μεταβατικού καθεστώτος στην KFC, επειδή κατ' αυτόν τον τρόπο επεφύλαξε διαφορετική μεταχείριση σε υποκείμενα δικαίου που βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση όσον αφορά τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τους ότι θα τους αναγνωριζόταν εύλογη μεταβατική περίοδος, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.

104 Επομένως, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως είναι βάσιμος.

105 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, και δεδομένου ότι παρέλκει η εξέταση του έκτου λόγου αναιρέσεως, πρέπει να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

**Επί της προσφυγής ενώπιον του Πρωτοδικείου**

106 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως του Πρωτοδικείου, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί οριστικώς επί της διαφοράς, εφόσον αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση, ή να αναπέμψει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο για να αποφανθεί επ' αυτής.

107 Εν προκειμένω, εφόσον συνάγεται από τις σκέψεις 84 έως 95 της παρούσας αποφάσεως ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως που είχε προβάλει η KFC για να στηρίξει την προσφυγή της κατά της επίμαχης αποφάσεως δεν είναι βάσιμο, πρέπει να εξεταστεί το δεύτερο σκέλος του συγκεκριμένου λόγου ακυρώσεως, καθώς και ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος ακυρώσεως που προβλήθηκαν για την στήριξη της εν λόγω προσφυγής.

108 Συνεπώς, η απάντηση, ιδίως στον τρίτο αυτόν λόγο, που αντλείται από την αθέτηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, προϋποθέτει εκτιμήσεις πραγματικών στοιχείων με βάση στοιχεία που δεν εξετάστηκαν από το Πρωτοδικείο.

109 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η υπόθεση δεν είναι ώριμη ώστε να μπορεί να αποφανθεί το Δικαστήριο επί της εν λόγω προσφυγής ακυρώσεως, και πρέπει, κατά συνέπεια, να αναπεμφθεί στο Πρωτοδικείο προκειμένου να αποφανθεί επί του σκέλους αυτού και των ως άνω λόγων ακυρώσεως.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

110 Δεδομένου ότι αναπέμπει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο, το Δικαστήριο επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα της κατ' αναίρεση δίκης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

**1) Αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, Τ-348/03, Koninklijke Friesland Foods κατά Επιτροπής.**

**2) Αναπέμπει την υπόθεση στο Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.**

**3) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)